

Ο Όρμπαν κατέρρευσε . Πανηγυρισμοί – προειδοποιήσεις – ερωτήματα

του Μάριου Αυγουστάτου

Μετά από δεκαέξι χρόνια σκοταδισμού, αυταρχισμού και ταξικής μονομέρειας, ο Βίκτορ Όρμπαν γκρεμίστηκε από τον «θρόνο» του. Οι δρόμοι της Βουδαπέστης πλημμύρισαν από ανθρώπους, βλέποντας το τέλος ενός καθεστώτος που μετέτρεψε την Ουγγαρία σε ένα αντιδραστικό εργαστήριο. Όμως, καθώς η σκόνη της πτώσης κατακάθεται, η εργατική τάξη και η Αριστερά δεν έχουν την πολυτέλεια του εφησυχασμού. Η ήττα του Όρμπαν είναι μια νίκη της λαϊκής οργής, αλλά μήπως ο διάδοχος που προβάλλει στον ορίζοντα δεν είναι τίποτα άλλο από το «Plan B» του συστήματος;

Η πτώση του Όρμπαν δεν είναι ένα τοπικό γεγονός, είναι ένα ηχηρό χαστούκι στην ακροδεξιά «Διεθνή». Από τον Ντόναλντ Τραμπ και τον Τζ. Ντ. Βανς στις ΗΠΑ, μέχρι τον Νάιτζελ Φάρατζ και τον Μπενιαμίν Νετανιάχου, οι αρχιτέκτονες του μίσους είδαν το αγαπημένο τους παιδί να καταρρέει. Η αποτυχία της παρέμβασης Βανς και Ρούμπιο που πήγαν στη Βουδαπέστη για να τον στηρίξουν, αποδεικνύει ότι η λαϊκή αγανάκτηση μπορεί να τσακίσει ακόμα και τους πιο ισχυρούς μηχανισμούς προπαγάνδας.

Ωστόσο, πρέπει να είμαστε ξεκάθαροι: ο Όρμπαν δεν έπεσε επειδή το σύστημα ξαφνικά συγκινήθηκε από τα ανθρώπινα δικαιώματα. Έπεσε γιατί το «Σύστημα Εθνικής Συνεργασίας» του -ένας βούρκος διαφθοράς μεταξύ κράτους, κόμματος και μεγάλου κεφαλαίου- άρχισε να τρίζει κάτω από το βάρος των δικών του αντιφάσεων και της οικονομικής εξαθλίωσης.

Πώς η Ουγγαρία έστριψε δεξιά

Για να κατανοήσουμε το τωρινό εκλογικό αποτέλεσμα, πρέπει να

κατανοήσουμε τα γεγονότα που το προκάλεσαν. Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 κατέστρεψε την ήδη υπερχρεωμένη μεσαία τάξη της Ουγγαρίας και έσπρωξε την εργατική τάξη σε βαθύτερη εξαθλίωση. Μέσα σε αυτό το κενό εμφανίστηκε το φασιστικό κόμμα Jobbik, που έχτισε τη βάση του στον αντισημιτισμό και τον ρατσισμό, ιδρύοντας την Magyar Gárda, μια παραστρατιωτική οργάνωση ταγμάτων εφόδου που απαγορεύτηκε από τα δικαστήρια το 2009.

Το Fidesz, αντί να συγκρουστεί με αυτή τη δυναμική, την ενσωμάτωσε. Υιοθέτησε σκληρότερη ρητορική και πολιτικές, μετατοπίζοντας συνολικά το πολιτικό φάσμα προς τα δεξιά. Το 2010 μετά την κατάρρευση της “φιλεργατικής” κυβέρνησης του MSZP (Ουγγρικό Σοσιαλιστικό Κόμμα), το Fidesz κατέκτησε κοινοβουλευτική πλειοψηφία δύο τρίτων – αρκετή για να αναθεωρήσει το σύνταγμα. Χρησιμοποίησε αυτή την εξουσία για να αλώσει σε κάθε κρατικό και μη θεσμό: δικαστήρια, μέσα ενημέρωσης, εκλογικούς μηχανισμούς, δημόσια διοίκηση.

Από τον θεσμικό ρατσισμό κατά των προσφύγων στον αντεργατικό “νόμο περί δουλείας”

Η προσφυγική κρίση του 2015 επιτάχυνε αυτή τη διαδικασία: ο Όρμπαν αυτοπαρουσιάστηκε ως «υπερασπιστής της Χριστιανικής Ευρώπης», με όχημα τον ρατσισμό και την ισλαμοφοβία. Έχτισε φράχτη στα σύνορα με τη Σερβία και διεξήγαγε ένα ρατσιστικό (και αντισυνταγματικό) δημοψήφισμα για την ποσόστωση στις μετεγκαταστάσεις προσφύγων το 2016, που πολλοί αναλυτές θεώρησαν ότι έφερνε ένα βήμα πιο κοντά το Brexit (την έξοδο της χώρας απ’την ΕΕ).

Το Fidesz βέβαια ήταν πάντα κατά της εξόδου από την ΕΕ, επειδή θα έβλαπτε τον ουγγρικό καπιταλισμό, ο οποίος, σε μεγάλο βαθμό, βασίζεται σε γερμανικές πολυεθνικές εταιρείες και επενδύσεις. Αλλά επιδίωξε να διοχετεύσει την (δικαιολογημένη) οργή του κόσμου για θέματα λιτότητας και οικονομίας, σε

ρατσιστική κατεύθυνση ενάντια στους πρόσφυγες: «Ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι ότι εκατομμύρια μετανάστες απειλούν να έρθουν από τον νότο. Οι Ευρωπαίοι ηγέτες, μαζί με έναν δισεκατομμυριούχο κερδοσκόπο (ΣΤΜ: τα γνωστά για τον... Σόρος), δεν θέλουν να υπερασπιστούν τα σύνορά μας, αλλά να δεχτούν μετανάστες».

Ωστόσο, η αποτροπή της μετανάστευσης από εκτός ΕΕ χώρες από τον Όρμπαν περιόρισε το ενεργό εργατικό δυναμικό κι οι γερμανικές πολυεθνικές απαίτησαν δράση για την αντιμετώπιση της έλλειψης εργατών. Και ο Όρμπαν φυσικά απάντησε με μια σειρά αντιδραστικών αντεργατικών μεταρρυθμίσεων. Ο «νόμος περί δουλείας» του Δεκέμβρη του 2018 αύξησε το ετήσιο όριο υπερωριών από 250 σε... 400 ώρες (ουσιαστικά προσθέτοντας μία εργάσιμη ημέρα την εβδομάδα) και επέτρεψε την καθυστέρηση πληρωμών για τρία ολόκληρα χρόνια.

Σε συνδυασμό με τους ήδη πολύ χαμηλούς μισθούς προκάλεσε εκτεταμένες διαδηλώσεις και έπληξε τμήματα της βάσης των ψηφοφόρων του. Και, τελικά, ως λύση στην έλλειψη εργατικού δυναμικού, η Ουγγαρία αναγκάστηκε να... αυξήσει “σιωπηλά” τον αριθμό των μεταναστών εργατών.

Ρέτερ Μαγάρ: ένας λύκος με προβιά «μεταρρυθμιστή»

Ο δρόμος του Réter Magyar προς την ηγεσία ξεκίνησε από ένα σκάνδαλο που αποκάλυψε τη σαπίλα του καθεστώτος: το 2024, η Katalin Novák – πρόεδρος της Δημοκρατίας, στέλεχος του Όρμπαν, και μία από τις αρχιτέκτονες της αντι-ΛΟΑΤΚΙ+ ατζέντας του καθεστώτος – αναγκάστηκε να παραιτηθεί.

Είχε δώσει χάρη στον Endre Kónya, που είχε καταδικαστεί για απόκρυψη σεξουαλικής κακοποίησης τουλάχιστον δέκα παιδιών. Η υπουργός Δικαιοσύνης Judit Varga, είχε συνυπογράψει την απονομή χάριτος. Το σκάνδαλο κατέρριψε αποτελεσματικά την υποκριτική αξίωση της Fidesz ότι ήταν ο θεματοφύλακας των οικογενειακών αξιών και της προστασίας των παιδιών.

Ο Magyar, που υπήρξε πιστό μέλος του κόμματος για πολλά χρόνια, παραιτήθηκε από τα αξιώματά του και κυκλοφόρησε ηχογραφήσεις που έδειχναν κρατικούς αξιωματούχους να χειραγωγούν δικαστικά αρχεία για να συγκαλύψουν αποδείξεις διαφθοράς. Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι διαδήλωσαν στη Βουδαπέστη.

Ότι ο “φιλελεύθερος” Magyar έχτισε την εκστρατεία του πάνω σε αυτά τα θεμέλια είναι αποκαλυπτικό. Δεν πρόκειται για -με οποιοδήποτε τρόπο- προοδευτική απάντηση στον Όρμπαν.

Στο μεταναστευτικό, για παράδειγμα, τοποθετήθηκε δεξιότερα από τον ίδιο τον Όρμπαν, κατηγορώντας την κυβέρνηση ότι δεν προστατεύει τις δουλειές των Ούγγρων και υπαινίχθηκε ότι Φιλιππινέζοι μετανάστες είχαν φάει... ζώα από ζωολογικό κήπο. Το μανιφέστο του κόμματός του δεσμεύεται ρητά να διατηρήσει τον φράχτη στα νότια σύνορα και να απορρίψει το σύμφωνο της ΕΕ για τη μετανάστευση.

Η δική του «επανάσταση» δεν ξεκίνησε από την αγωνία για το ψωμί του εργάτη, αλλά από εσωτερικές ίντριγκες του συστήματος.

Νέα κυβέρνηση των CEO και της λιτότητας

Μια ματιά στα πρόσωπα που ετοιμάζονται να κυβερνήσουν δείχνει τι να περιμένουμε.

Η Anita Orbán, υποψήφια για υπ. Εξωτερικών, πρώην ανώτερη δημόσια υπάλληλος, διευθύντρια δημοσίων σχέσεων της Vodafone και πρόεδρος του χημικού κολοσσού Draslonka. Ο υπουργός Ενέργειας, István Karitány, παγκόσμιος εκτελεστικός αντιπρόεδρος της Shell για μια δεκαετία. Το υπουργείο Οικονομικών θα πάει στον András Kármán, πρώην CEO της κατασκευαστικής Erste.

Δεν πρόκειται για τεχνοκράτες με κάποια ουδέτερη «χρoιά», είναι τα «golden boys» της αγοράς, εκπρόσωποι των χρηματοπιστωτικών και εταιρικών συμφερόντων.

Ο Magyar έχει δεσμευτεί να μειώσει το χρέος της Ουγγαρίας – 164 δισ. ευρώ, 87,8% του ΑΕΠ, αυξημένο κατά 11 δισ. σε έναν χρόνο – «αποκαθιστώντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών» και αξιοποιώντας παγωμένα κονδύλια της ΕΕ. Έχει επίσης ανοίξει την πόρτα στην υιοθέτηση του ευρώ, γεγονός που θα απαιτούσε από το κράτος να συμπίεσει το έλλειμμα κάτω από το 3% του ΑΕΠ.

Η στρατηγική της επερχόμενης κυβέρνησης για τη διαχείριση της οικονομικής κρίσης είναι η βαθύτερη ενσωμάτωση στον νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό. Η λιτότητα έρχεται και θα την πληρώσει θα η εργατική τάξη.

Δεν αρκεί η αλλαγή διαχειριστή της λιτότητας

Η ήττα του Όρμπαν είναι αναμφισβήτητα ευπρόσδεκτη. Το καθεστώς του αντιπροσώπευσε πολλά χρόνια θεσμικού ρατσισμού, διώξεων κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, αντεργατικής νομοθεσίας και εκτεταμένης διαφθοράς. Η πτώση του έχει σημασία.

Η ουγγρική ακροδεξιά όμως είναι τραυματισμένη, όχι εξαλειμμένη. Το Fidesz διατηρεί ακόμα σημαντικό εκλογικό έρεισμα. Και οι οικονομικές συνθήκες που γέννησαν την ακροδεξιά – επισφάλεια, ανισότητα, η αδυναμία της κεντρικής πολιτικής να βελτιώσει τις ζωές των εργατών – δεν έχουν αλλάξει. Αντίθετα, οι πολιτικές που θα εφαρμόσει η κυβέρνηση Magyar θα τις οξύνουν.

Η Ιστορία είναι αμείλικτη και μας έχει δείξει το ίδιο μοτίβο ξανά και ξανά. Όταν τα κεντροδεξιά «φιλελεύθερα» κόμματα παίρνουν την εξουσία πάνω στο κύμα της αγανάκτησης, έστω και ενάντια στην ακροδεξιά, εφαρμόζουν τις ίδιες πολιτικές της αγοράς. Με αποτέλεσμα το βιοτικό επίπεδο καταρρέει, η απογοήτευση μεγαλώνει κι η ακροδεξιά επιστρέφει ακόμα πιο ενισχυμένη, πατώντας πάνω στα συντρίμια που άφησαν οι «φιλελεύθεροι». Το ίδιο μοτίβο το έχουμε δει επανειλημμένα σε πολλές εκδοχές.

Η πραγματική ελπίδα για την Ουγγαρία δεν βρίσκεται στα στελέχη των πολυεθνικών ή τις ηχογραφήσεις και τη ρητορική κατά της διαφθοράς του Magyar. Η πτώση του Όρμπαν απέδειξε ότι οι τύραννοι δεν είναι αήττητοι όταν ο απλός κόσμος, οι εργαζόμενοι/ες αποφασίζουν να δράσουν. Βρίσκεται στα εκατομμύρια που, νικώντας τον Όρμπαν, ξαναβγήκαν στους δρόμους και βρήκαν κάτι σημαντικό: ότι η συλλογική δράση μπορεί να αλλάξει τα πράγματα, ότι κάθε ισχυρός μπορεί να ανατραπεί.

Το ερώτημα είναι αν αυτή η ενέργεια θα οργανωθεί σε κάτι πιο διαρκές: Μέσα από ένα ισχυρό εργατικό κίνημα που θα τσακίσει κάθε «νόμο περί δουλείας». Μέσα από την κοινή πάλη ντόπιων και μεταναστών εργατών ενάντια στα αφεντικά που μας θέλουν διαιρεμένους.

Μέσα από την πίεση στον δρόμο που θα κάνει κάθε κυβέρνηση - συμπεριλαμβανομένης της κυβέρνησης των μάνατζερ του Magyar- να τρέμει. Η ουσιαστική αλλαγή στην Ουγγαρία δεν θα έρθει από την κορυφή. Και η νίκη μπορεί να έρθει μόνο από τα κάτω.